

Canvi de rumb en la política hídrica?

EL TEMPS

Els Països Catalans pateixen la pitjor sequera de la dècada i, si no plou abans, al juny a Catalunya començaran les restriccions en el consum d'aigua de boca. L'augment de la població i de l'ús de l'aigua i les prediccions relacionades amb el canvi climàtic fan pensar que aquesta situació s'anirà intensificant en el futur.

El País Valencià –en un context molt marcat per la passada guerra de l'Ebre– es troba inundat per la publicitat del *Govern d'Espanya* que promet un núvol per a cadascú al qual sempre “puguem demanar aigua”. És la solució màgica del dessalatge que ha de consolar els valencians de la derogació del transvasament.

I no tan sols al sud. El conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, Francesc Baltasar, anunciava, entre les mesures per a combatre la sequera, la construcció d'una nova planta dessaladora a la desembocadura del Tordera (Baix Empordà). Serà la quarta instal·lació d'aquesta mena i entre totes tindran una capacitat total de 200 hectòmetres cúbics (hm³) anuals. La joia de la corona d'aquest model és la planta del Prat de Llobregat, les obres de la qual s'adjudicaren el 2005 i que el 2009, quan s'inauguri, haurà de proveir 60 hm³ d'aigua potable a 33 municipis de l'àrea de Barcelona, fins a una setena part del consum total d'aquesta zona.

Però què té aquesta “tecnologia inspirada en la natura” –continuant amb

la publicitat governamental–? Com el nom indica, es tracta d'agafar l'aigua salada del mar i, mitjançant un procés anomenat d'osmosi inversa, convertir-la en aigua potable i retornar-ne les sobres a mar. Com que la mar sembla inesgotable, també ho hauria de ser l'aigua que ens pot proveir. Però no és tan senzill, i aquesta solució té inconvenients.

Certament, amb les millores tecnològiques s'ha pogut anar reduint l'electricitat per al dessalatge, però encara és un procés que requereix molta energia, perquè s'ha de llençar l'aigua a una forta pressió per fer-la passar per unes membranes que la filtren. Això té conseqüències importants. La primera és ambiental: actualment la major part de l'energia emet CO₂ a l'atmosfera, i això significa que el dessalatge en massa pot dificultar, encara més, d'assolir compromisos com els de Kioto. La segona és econòmica: l'aigua dessalada és molt més cara que no la provinent dels rius –entre 0,20 euros i 0,25 la primera i 0,40 la segona. I en el futur encara ho serà més atenent les previsions de l'evolució dels preus de l'energia.

Per això, la instal·lació d'aquestes plantes ha despertat molts recels entre les associacions de veïns i de consumidors i les agrupacions de regants, que temen fortes pujades de preus. L'experiència de la dessaladora de Blanes, que ha contret un deute de més de 600.000 euros amb onze municipis del Maresme, no ajuda a fer-se bones expectatives.

El moviment ecologista també és força crític amb el dessalatge. Segons Elisenda Forés, responsable d'aigua d'Ecologistes en Acció, aquesta hauria de ser la "penúltima solució abans d'haver esgotat tots els altres recursos" –l'última serien els transvasaments–; s'han de cercar unes altres opcions, com ara "el canvi en els models de consum o la reutilització abans d'abocar-nos a la *ganga* del dessalatge".

Reutilització. L'alternativa? El consum d'aigua a Catalunya suma actualment 3.100 hectòmetres cúbics (hm³). La població creix i la demanda d'aigua, també. Tot i les campanyes de conscienciació ciutadana, que han pogut reduir-ne sensiblement el consum –per exemple, a l'àrea de Barcelona ha disminuït d'un 3,7%–, l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) calcula que el 2025 haurà crescut de 160 hm³.

Mentrestant, l'aigua neta que deixen anar les depuradores arreu de Catalunya es llença directament a mar. Aquestes instal·lacions són, segons Ramon Folch, "fàbriques de produir fang i generar aigua com a residu".

Almenys això era així fins ara, perquè l'ACA ja té dissenyat un pla ambiciós de reutilització d'aigües regenerades. La primera pedra d'aquest model ha estat el conveni que l'ACA ha signat amb el Consell General de Cambres de Catalunya per tal que uns 38.000 milions de litres que fins ara anaven cap a la claveguera es destinin a ús industrial. Unes vint empreses d'Igualada, Vic, el Prat de Llobregat i Rubí, entre més, ja han fet proves pilot i alguns altres gremis industrials s'hi han interessat.

Aquest sistema és utilitzat a nombrosos països on coincideixen dos factors: limitació de recursos i una demanda forta. Estats nord-americans com ara Califòrnia o Florida, o països com Austràlia, el Japó, Sud-àfrica, Israel

i Flandes han desenvolupat amb èxit tecnologies de recuperació d'aigua molt més econòmiques que no el dessalatge i que permeten des d'un ús industrial i agrícola a un ús ambiental, com ara la recàrrega d'aqüífers i el manteniment de cabals ecològics dels rius. Al nostre país, a més d'una experiència pionera al Reus de la República –que subministrava aigua per al reg de 500 hectàrees, aprofitava el gas generat per a alimentar 300 fanals i emprava els biosòlids sobrers per produir adob orgànic–, hi ha el cas del Consorci de la Costa Brava. Des del 1985 s'hi utilitzen aigües depurades per recarregar l'aqüífer de la Baixà Tordera, la restauració del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà i el manteniment d'un camp de golf.

A més, l'aprovació d'un reial decret per part del govern espanyol –el desembre passat– dona seguretat jurídica a aquesta opció. Segons Lorenzo Correa, gerent de l'ACA, aquest decret "és una eina fonamental" per a dur a terme un programa integral de reutilització i "significa un canvi en la política hídrica". Aquest canvi ja va començar, recorda, el 2003, quan es va posar punt final als projectes de transvasaments i s'optà per la gestió com a fórmula per a abordar la qüestió de l'aigua.

Però aquesta aposta no voldrà dir abandonar el pla de dessaladores, com s'encarrega de remarcar Correa, per-

què plantes com les del Prat són "inevitables", atès que l'àrea de Barcelona concentra el gruix de la població del Principat. Per a Correa no hi ha cap contradicció i ambdues propostes són, "en el fons, el mateix sistema".

Canvi de model. Amb tot, hi ha un problema que la reutilització no resol: l'augment desbocat de la demanda. El darrer exemple en seria l'anunci de l'empresa holandesa Snowworld, que vol obrir una pista d'esquí coberta a la zona del Fòrum de Barcelona, i assegura que l'ajuntament hi sembla interessat. Així, en sols una setmana de diferència s'aprova el decret d'emergència per la sequera i es fa pública la intenció de construir una infraestructura altament consumidora d'aigua. No falla res, aquí?

Per a Inés Masip, de la Fundació per una Nova Cultura de l'Aigua, hem d'entendre que "no tenim tota l'aigua que vulguem" i s'ha de "pensar tot" seguint aquesta premissa, sigui l'ordenació territorial o el model econòmic. Per a Masip, és important "un procés participatiu, on entre tothom decidim com volem gestionar els nostres recursos". De moment, l'únic debat que es fa és si l'aigua ha de venir amb vaixells d'Almeria o l'hem de transvasar del Roine.

Joan Canela

La dessaladora de la Tordera, a Blanes, ha portat polèmica perquè ha contret un deute de 600.000 euros amb onze municipis del Maresme.